

Τὸν παρηκολούθει μέσα εἰς τὰς φυτείας, εἰς τὰ σύνδενδρα μέρη, εἰς τὰς χαράδρας, διασχίζων τὸ δάσος, τὸ ὁποῖον δὲν ἀνεγνώριζε πλέον, μὲ τὸ βλέμμα προσηλωμένον εἰς τὴν λευκὴν ἐκείνην σκιάν, ἣτις ἔφρουγε διὰ τοῦ σκότους, τοῦ ἠπλωμένου ἤδη ἐπὶ τῆς γῆς.

Καὶ τὸ ἄλογόν του ἐπίσης ἐφαίνετο ἐμφυχοῦμενον ἀπὸ ἄγνωστον δύναμιν καὶ ζέσιν ἐκάλπαζε μὲ τὸν λαιμὸν προτεταμένον, κατ' εὐθείαν τρέχον, προσκόπτον εἰς τὰ δένδρα, εἰς τοὺς βράχους, ἐνῶ ἡ κεφαλὴ καὶ οἱ πόδες τοῦ νεκροῦ ἐταλαντεύοντο ἐπὶ τοῦ ἐφιππίου. Αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς ἀπεσπῶντο ἀπὸ τοὺς βάρους· τὸ μέτωπον ἐκτύπα ἐπάνω εἰς ὑπερμεγέθεις κορυμμοὺς καὶ τοὺς ἐρράντιζε μὲ αἷμα· οἱ πτεριστῆρες ἀπέσπων κομμάτια φλοιῶν.

Αἶφνης τὸ θηρίον καὶ ὁ ἵππεὺς ἐξῆλθο ἀπὸ τὸ δάσος καὶ ὤρμησαν εἰς μίαν κοιλάδα, ἐνῶ ἡ σελήνη ἀνέτελλεν ἐπάνω ἀπὸ τὰ βουνά. Ἡ κοιλάς ἦτο πετρώδης, κλεισμένη ἀπὸ μεγάλους βράχους χωρὶς καμμίαν διέξοδον. Ὁ λύκος ἀναχαιτισθεὶς ἐστράφη.

Ὁ Φραγκίσκος τότε ἀφῆκεν ὠρυγὴν χαρὰς· τὴν ὁποίαν ἡ ἠχώ ἐπανέλαβεν ὡς βροντὴν παραπεταμένην καὶ ἐπήδησεν ἀπὸ τὸ ἄλογόν του μὲ τὴν μεγάλην του μάχαιραν εἰς τὴν χεῖρα.

Τὸ θηρίον μὲ τὰς τρίχας ὠρθωμένας, μὲ τὴν ράχιν καμπύλην τὸν ἐπρόσμενον· τὰ μάτια του ἤστραπτον ὡσάν ἀστέρια. Πρὶν ὅμως ἀρχίσῃ τὴν μάχην ὁ δυνατὸς κυνηγὸς ἐσήκωσε τὸν ἀδελφὸν του· καὶ τὸν ἐκάθησεν εἰς ἕνα βράχον, ἐστήριξε μὲ πέτρας τὴν κεφαλὴν του, ἡ ὁποία ἦτο καταιματωμένη καὶ ἀγνώριστος καὶ τοῦ εἶπε δυνατὰ εἰς τὸ αὐτὸ ὡς νὰ ὠμίλει πρὸς κωφόν:

— Κύτταξε, Γιάννη, κύτταξε τώρα!

Καὶ ὤρμησε κατὰ τοῦ τερατώδους ζώου. Τόσσην δύναμιν ἤσθανετο, ὥστε ἠδύνατο ν' ἀναποδογυρίσῃ βουνόν, νὰ κατασυντρίψῃ πέτρας εἰς τὰς χεῖράς του. Τὸ θηρίον ἤθελε νὰ τὸν δαγκάσῃ, ἐπροσπάθει νὰ τοῦ σχίσῃ τὴν κοιλίαν, ἀλλ' αὐτὸς τὸ εἶχεν ἀρπάσει ἀπὸ τὸν λαιμὸν χωρὶς καὶ νὰ μεταχειρισθῇ τὸ ὄπλον του καὶ τὸ ἐπνιγε σιγὰ σιγὰ, σταματῶν κάθε τόσον διὰ ν' ἀκούσῃ τὴν πνοὴν του, ἢ τοὺς παλμούς του. Καὶ ἐγέλατο παράφρονος ἀπὸ τὴν χαρὰν του, σφίγγων ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον μὲ τὴν φοβερὰν του δύναμιν καὶ κράζων μετὰ παράφρονος χαρὰς:

— Κύτταξε, Γιάννη, κύτταξε!

Τὸ σῶμα τοῦ λύκου ἔγεινεν ἄτονον· ἦτο νεκρὸς πλέον.

Τότε ὁ Φραγκίσκος ἤρπασεν αὐτὸ εἰς τὰς ἀγκάλας του καὶ τὸ ἔρριψε παρὰ τοὺς πόδας τοῦ μεγαλειτέρου τοῦ ἀδελφοῦ, ἐπαναλαμβάνων μὲ φιλόστοργον ὕφος:

— Νά, νά, νά!.. νά, Γιαννάκη μου, νάτος!..

Ἐπειτα ἐφόρτωσεν εἰς τὸ ἄλογον τὰ δύο πτώ-

ματα, τὸ ἕνα ἐπάνω εἰς τὸ ἄλλο καὶ ἐξεκίνησε πάλιν.

Ἐφθασεν εἰς τὸν πύργον γελῶν καὶ κλαίων ταυτοχρόνως ὅπως ὁ Γαργαντούζος κατὰ τὴν γέννησιν τοῦ Πανταγρουέλ, φωνάζων θριαμβευτικῶς, χαίρων ὑπερβολικὰ διὰ τὸν φόνον τοῦ ζώου καὶ ἀποσπῶν τὰς τρίχας τῶν γενεῶν του καὶ στενάζων ἐνῶ διηγείτο τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ του.

Ἐστερώτερα πολλάκις ὅταν ὠμίλει περὶ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ἔλεγε μὲ δακρυσιμένα μάτια:

— Τοῦλάχιστον ἀν ἤθελε μὲ ἰδῆ ὁ καυόμενος ὁ Γιάννης νὰ πνίξω τὸν λύκον, εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ ἀπέθνησκεν εὐχαριστημένος.

Ἡ χῆρα τοῦ προγόνου μου ἐνέπνευσεν εἰς τὸ ὄρφανόν τέκνον τῆς φρίκης διὰ τὸ κυνήγιον, ἡ ὁποία μετεδόθη ἀπὸ πατέρα εἰς υἱὸν μέχρις ἐμοῦ.

Ὁ μαρκήσιος Δαρβίλ ἐσιώπησεν. Κάποιος ἠρώτησε τότε:

— Εἶνε βέβαια παραμυθὴ αὐτὴ ἡ ἱστορία, αἱ;

Καὶ ὁ διηγούμενος ἀπήντησε:

— Σὰς ὀρκίζομαι ὅτι εἶνε ἀληθὴς ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ὡς τὸ τέλος.

Τότε μία γυνὴ ἀπεφάνθη μὲ τὴν ἀσθενῆ καὶ γλυκεῖαν φωνὴν τῆς:

— Ἀδιάφορον πάντοτε εἶνε εὐμορφον νὰ ἔχῃ τις τοιαῦτα πάθη.

(Guy de Maupassant).

X.

ΣΤΑΜΑΤΑΚΗΣ ΑΣΦΑΚΙΑΝΟΣ

ΚΟΥΤΡΟΥΚΗΣ

Ἱστορικαὶ σημειώσεις.

Ὁ Σταματάκης ἔζη ἐν Εὐλογαϊδάρῃ τῆς Δωριδος ἡσυχὸς μέχρι τοῦ 1755. Πλὴν αἱ συχναὶ πρὸς τοὺς Τούρκους διενέξεις τῶν ἀδελφῶν του δὲν τὸν ἔφησαν μέχρι τέλους. Ἀπόσπασμα τουρκικὸν διερχόμενον ἐκεῖθεν, δῆθεν πρὸς καταδίωξιν κλεφτῶν, εἰσῆλθεν εἰς τὴν στάνην τοῦ Σταματάκη, ἔκοψε πολλὰ πρόβατα καὶ ἔδωσε τοὺς ποιμένους. Ὁ Σταματάκης μετὰ τῶν ἀδελφῶν του Κωνσταντῆ καὶ Θεοδώρου ὀπλισθέντες ἐπρόφθασαν τοὺς Τούρκους καὶ συγχρουσθέντες μετ' αὐτῶν ἐφόνευσαν ἕνα καὶ ἠλευθέρωσαν τοὺς ποιμένους.

Διὰ τὸν φόνον τοῦ Τούρκου καὶ τὴν αὐθάδειαν αὐτῆν τῶν βαγιαδῶν ὅλοι οἱ εἰς τὰ περίεχωρῆα Τούρκοι συνεταράχθησαν τὸ κατ' ἀρχὰς καὶ ἀπεφάσισαν νὰ ἐκδικηθῶσι. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας, τὴν ἑορτὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ὁ Κωνσταντῆς Κουτρούκης μετέβη εἰς Βυτρινίτσαν δι' ἐργασίαν τινά. Ἡ Βυτρινίτσα ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἦτο ἡ δευτέρα μετὰ τὸ Λιδωρικὶ καὶ Μαλανδρινὸν ἔδρα τῶν Τούρκων προκριτῶν. Ὁ

σούμπασης τοῦ χωρίου συναντήσας ἠθέλησε νὰ ἀπειλήσῃ τὸν Κωνσταντῆ διὰ τὸν φόνον τοῦ ὀμοφύλου του, πλὴν οὗτος ἐν ἐξάψει εὐρεθείς, ἐπυροβόλησε καὶ ἐφόνευσε τὸν σούμπασην.

Ἐκτοτε ἤρχισεν ἀδιάκοπος πόλεμος μεταξὺ τῆς οικογενείας τῶν Κουτρουκαίων καὶ τῶν Τούρκων. Ἀρχηγὸς τῆς οικογενείας ἦτο ὁ Σταματάκης ὅστις συγκαλέσας καὶ ἄλλους ἐκ τῶν περίξ συντρόφους, ὅτε μὲν ἠσφαλιζέτο ἐν τῷ ὑψηλῷ καὶ δυσπροσίτῳ χωρίῳ του ὅτε δὲ περιέτρεχε τὴν Δωρίδα, συμπλεκόμενος καὶ καταφθειρών τὰ Τουρκικὰ ἀποσπάσματα. Εἰς πανήγυριν τινὰ τοῦ χωρίου Βελενίκου εἰσῆλθεν ὁ Σταματάκης μὲν δεκαπέντε ἀριθμῶν ὀπαδούς καὶ ἐπίσθη εἰς τὸν χορόν. Αἴφνης προέκυψε τῶν οἰκιῶν τοῦ χωρίου τουρκικὸν ἀπόσπασμα πολυἀριθμον, ἐπὶ κεφαλῆς ἔχον τὸν Τουρκαλβανὸν Γετίμ βέην. Ὁ Σταματάκης δὲν ἐταράχθη καθόλου ἐκ τῆς ἐμφανίσεως αὐτῶν πλὴν ἐξηκολούθησε τὸν χορόν. Ἄλλ' ὁ Γετίμ κατεταράχθη ἀρκούντως διὰ τὴν παρουσίαν τῶν κλεφτῶν τοὺς ὁποίους ἐν ᾧ ἐστέλλετο νὰ καταδιώξῃ ἀπέφυγεν ὅμως πάντοτε· ἤδη ἤρχισεν ἐκεῖ νὰ καλῆ καὶ τοὺς ἄλλους τούρκους καὶ νὰ συσκέπτηται μετ' αὐτῶν περὶ τοῦ πρακτέου, ὅτε ὁ Σταματάκης παραιτήσας τὸν χορόν, σύρει τὸ γιαταγάκι, θέτει αὐτὸ εἰς τοὺς ὀδόντας καὶ διέρχεται ἀτάραχος πλησίον τῶν τούρκων, προσατενίζων αὐτοὺς εἰς τοὺς ὀφθαλμούς. Οἱ τούρκοι οὐδ' ἐταράχθησαν κἀν τῆς θέσεώς των οὐδ' ἐσκέφθησαν νὰ καταδιώξωσιν ἢ ν' ἀπαντήσωσιν εἰς τὰς τόσας ὕβρεις τὰς ὁποίας ἐξετόξευε κατ' αὐτῶν.

Οὕτω μικρὸν κατὰ μικρὸν ἡ φήμη τοῦ καπετὰν Σταματάκη μετεδόθη καὶ ἐκτὸς τῆς Δωρίδος καὶ πολλὰ παλληκάρια συνέρρεον νὰ ταχθῶσιν ὑπ' αὐτόν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ὀπαδῶν του ἔφθασε μέχρι τῶν ἑκατῶν πενήντα, μὲ τὸν ὁποῖον ἤδη περιέτρεχε ὅλην τὴν Ρούμελην, συναντώμενος μετ' ἄλλων καπετανέων καὶ διαφόρους συγκροτῶν συμπλοκάς.

Πλὴν τῶν δύο ἀδελφῶν του, τοῦ ἐξαδέλφου του Μόσχου Μαραζώτη, καταγομένου ἐκ τοῦ ἀπέναντι τῆς Εὐλογαϊδάρως χωρίου Μαραζῶ ἠκολούθουν τὸν Σταματάκη καὶ οἱ δύο διάσημοι κλέφται, τοὺς ὁποίους ἀπθηνάτισεν ἡ δημῶδες Μούσα, ὁ Κίτσοις Λιάρης καὶ ὁ Χρῆστος Μιλιώνης. Καὶ οἱ δύο οὗτοι κατήγοντο ἀπὸ τῆς Εὐλογαϊδάρως καὶ ἦσαν ἐπ' ἀδελφῆ ἀνεψιοὶ τοῦ Σταματάκη. Πλὴν αἴφνης ὁ Μιλιώνης ἦλθεν εἰς διενέξεις δι' ἐλαχίστην ἀφορμὴν μὲ τὸν θεῖόν του Σταματάκη καὶ ἀπεχωρίσθη τοῦ ταίφᾶ μὲ εἰκοσιπέντε ἄλλους ὀπαδούς. Ὁ Σταματάκης ἔμεινε μὲ τοὺς λοιποὺς περιτρέχων τὰ χωρία τῆς Ἀκαρνανίας.

Μίαν νύκτα σκοτεινὴν καὶ βροχερὰν ὁ Σταματάκης εὐρίσκειτο εἰς τὰ περίξ τῆς Ζάκλιανης ὅτε

τουρκικὸν ἀπόσπασμα ἐκ διακοσίων καὶ πλέον τζοχαντζαρέων πλανώμενον εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα, ἐπέπεσε ἀφνης κατ' αὐτῶν. Οἱ κλέφται ἐξηγέρθησαν, ἔδραξαν εὐθὺς τὰ ὄπλα των καὶ ἀντετάχθησαν ἐπιτυχῶς κατὰ τῶν ἐχθρῶν τρέψαντες αὐτοὺς εἰς φυγὴν. Ἐφρονεύθησαν ὅμως κατὰ τὴν συμπλοκὴν ταύτην ὀκτῶ ἐκ τῶν κλεφτῶν καὶ ἐπληγώθη βαρέως ὁ Κίτσοις Λιάρης. Τὸν Κίτσοις ἐκείθεν μετεβίβασαν εἰς Λευκάδα πρὸς νοσηλείαν μετὰ ἕνα ὅμως μῆνα ἀπέθανεν οὗτος ἐν τῇ νήσῳ ἐκ τῶν πληγῶν. Τὴν συμπλοκὴν ταύτην καὶ τὸν τραυματισμὸν τοῦ Κίτσοις μνημονεῖ τὸ ἀκόλουθον τραγῳδίαι :

Τοῦ Κίτσοις ἡ μάνα ἴμάλωνε πέρ' ἀπὸ τὸ ποτάμι, λιθοβολαίε τὸν πόταμο καὶ τόνε φοβερίζε·
— Ποτάμι γιὰ λιγότεψε, ποτάμι κάμε πόρο, θὲ νὰ περάσ' ἀντίπερα πέρα τὸ Σακαρέτσι
νὰ πάω κατ' τὰ Σαρδίνιανα τοῦ 'ν' οἱ Ἀρκουμαναῖοι, ὅπ' εἶν' οἱ κλέφτες οἱ πολλοὶ κι' ὁ καπετὰν Σταματάκης νὰ μάθω γιὰ τὸν Κίτσοις μου π' ἄλλον ὕγιό δὲν ἔχω.
μοῦ εἶπανε πῶς βαρέθηκε καὶ 'ς τὸ γιατρὸ τὸν πᾶνε, τὸν πᾶνε μέσα 'ς τὴν Φραγκιά μέσα 'ς τὰ Φραγκονήσια ὥστε νὰ πάρ' ἡ ἀνοιξί καὶ νὰ καλῆς ὁ κοῦκος, ν' ἀνοιξ' ὁ γαῦρος καὶ ἡ ὄξ' νὰ σκιάσωον τὰ λημέρια γιὰ ν' ἄβγουν 'ς τῆς ψηλαῖς κορφῆς καὶ τῆς κρυῆς βρουσούλες νὰ μᾶσουν τὰ κλεφτόπουλα καὶ τοὺς παληροὺς συντρόφους νὰ πέσουν μὲς' τὰ Τρίκκαλα, Καρδίτσα καὶ τὸ Βῶλο, νὰ πάρουν σκλάβους μπέηδες κι' ὄλο καλοὺς ἀγάδες, νὰ πάρουν καὶ τὴν ἑαγορὰ ὅσο κι' ἂν ἠβελέσουν.

*

Ὁ Χρῆστος Μιλιώνης ἀποχωρισθεὶς τοῦ θεῖου του Σταματάκη ὕψωσεν ἤδη ἰδικὴν του σημαίαν. Οἱ εἰκοσιπέντε ἀποχωρισθέντες μετ' αὐτοῦ ὀπαδοὶ καὶ ὁ Μελαχρογιάννης ἐκ τοῦ χωρίου Στύλια τῆς Δωρίδος, ὃν εἶχε διορίσει πρωτοπαλληκάρῳ του, τὸν ἐλάτρευον καὶ ὑπήκουον προθύμως. Ἄλλὰ καὶ ὁ Μιλιώνης ἐλάτρευε τοὺς ὀπαδούς του. Ἀπόδειξις τούτου εἶνε ἡ ἐξῆς : Ὁ Μιλιώνης μετὰ τὴν ἀποχώρησιν ἀπὸ τοῦ σώματος τοῦ Σταματάκη συνεπλάκη ἄνωθι τοῦ Λιδωρικίου πρὸς τὸν Δερβέναγα τοῦ τόπου, ἔχοντα μετ' αὐτοῦ πλέον τῶν ἐξήκοντα ὀπαδῶν. Μετὰ πεισματῶδη ἀγῶνα, διαρκέσαντα πλέον τῶν τριῶν ὥρων διεχωρίσθησαν ἐπελθούσης τῆς νυκτός· τοῦ Μιλιώνη ἐφρονεύθησαν δύο ὀπαδοὶ καὶ ἐπληγώθη βαρέως ὁ Μελαχρογιάννης. Τοῦτον διὰ νυκτὸς διέταξεν ὁ Μιλιώνης καὶ μετέφερον εἰς τὸ χωρίον Στρούμη, ὦραν μὲν ἀπέχον ἐκεῖθεν, συστήσας εἰς τοὺς κατοίκους τὴν νοσηλείαν καὶ μυστικότητα ἀπὸ τοὺς τούρκους. Πλὴν οἱ χωρικοὶ εἴτε φοβούμενοι εἴτε ἀναγκασθέντες παρέδωσαν τὸν Μελαχρογιάννην εἰς τὸν Δερβέναγαν ὅστις τὸν ἐφόνευσε. Ὁ Μιλιώνης περιτρέχων ἐκεῖ πρὸς φύλαξιν τοῦ φίλου καὶ συναγωνιστοῦ του ἔμαθε τὰ διατρέξαντα καὶ εἰσελθὼν διὰ νυκτός ἔκαυσε παντελῶς τὸ χωρίον καὶ πολλοὺς τῶν κατοίκων ἐκακοποίησε.

Μετὰ τοῦτο ὁ Μιλιώνης, μετέβη πρὸς τὰ μέρη τοῦ Βάλτου, εἶτα δὲ ἐπέρασε πρὸς τὴν Κα-

περίαν. Τότε ἤρχισε νὰ ἐγείρη ἀξιώσεις περὶ τοῦ ἀρματωλικίου τοῦ τόπου. Περὶ δὲ τῶν ἀπατιήσεων καὶ τῶν πράξεων τοῦ Μιλιῶνη κατὰ τὰ μέρη ἐκεῖνα μαρτυρεῖ τὸ ἀκόλουθον αὐτοῦ τραγοῦδι, τὸ ὁποῖον ὁμως ὅλως διαφέρει τοῦ εἰς πολλὰς συλλογὰς δημοσιευθέντος ἤδη:

Μὲ γέλασεν ἡ χαραυγὴ ἀυγερινὸς κ' ἡ πούλια
κ' ἐβγήκ' ἀπάνου 'ς τῆς κορφῆς καὶ 'ς τὰ ψηλὰ Βαρδούσια
καὶ τὰ βουνὰ χιονίζανε κορφῆς γιομάτες χιόνι
στέκομαι τὰ παρακαλῶ πολὺ ριζῶ τοὺς κἀνω
— Βουνά μου μὴ χιονίζετε καὶ λιώσετε τὰ χιόνια,
θὲ νὰ περάσ' ἀντίπερα πέρα τὸν Ἀλασσάνα
νὰ μάθω γιὰ τὸ γιόκα μου τὸ Χρῆστο τὸ Μιλιῶνη
μοῦ εἶπανε πῶς ἐχώρισε ἀπ' τὸν καπτὸν Σταματῆ
καὶ πέρα δίπλαν ἔκαμε πέρα τὴν Κατερίνα
κ' ἐπῆρε σκλάβο 'να κατῆ καὶ δὺς καλοὺς ἀγάδες
πῆρεν ἱμπέδες τὸ φλωρὶ τῆς ντούπιες καὶ τῆς λίρες,
γυρεύει τὸ μουρασελὲ 'ς οὐλα τὰ βιλαέτια.
Κι' ὁ μουσελίμης τοῦγραψε γραφὴ χερτὶ τοῦ στέλνει
Νὰ ῥθῆς Χρῆστό μου γλήγορα, νάρθῆς νὰ προσκυνήσης
νὰ πάρῃς τὸ μουρασελὲ νὰ κυνηγᾷς τοὺς κλέφτες.
Κι' ὁ Χρῆστος δὲν πιστεύεται τούρκους νὰ προσκυνήση
μόν πάει πέρα 'ς τὸν Ἐλυμπο 'ς τὸ θεῖο του τὸ Στμάτῆ.
Σὰν πῆγαν κι' ἀνταμώσανε μὲ τοὺς παληοὺς συντρόφους
κουνθέντιασαν τὸ μυστικὸ κ' ἔβαλαν τὸ τερτίπι
κ' ἔκαμαν τὸν κατήφορο κ' ἐπιάσαν τὴν Ταράτσα,
στέλνουνε 'ς τὸν Κιαμίλμπεη καὶ σ' ὅλους τοὺς ἀγάδες:
«γιὰ στείλιτε μας πολὺ ψωμί μπαρουτῆς καὶ τσαρούχια
γιατὶ σὰς καίω τὰ χωριά σὰς κόβω τοὺς βραγιάδες.»
Στέλνουν ἀμάξα τὸ ψωμί μπαρουτῆς καὶ τσαρούχια
κ' ἐβγήκε κι' ὁ Κιαμίλμπεης μὲ ὅλους τοὺς ἀγάδες.
Σὰν ἡ χαρὲς ὑπόγειαν ἐκείνης τῆς ἡμέρας!....

*

Ἐν τούτοις ὁ Σταματάκης μετὰ τὴν ἐν Ζαλιανῆ συμπολοκῆν, μετέβη εἰς τὰ μέρη τοῦ Καρπενησιῦ. Νύκτα τινὰ σεληνοφεγγῆ ἐστάθμευσε μετὰ τῶν ὀπαδῶν τῶν εἰς Τατάρναν καὶ ἀφοῦ ἔστειλε πολλοὺς τούτων εἰς τὰ πέριξ χωρία πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν οἰκογενειῶν των, ἔμεινεν αὐτός μετ' ὀλίγων ἄλλων καὶ ἐκοιμήθη θέσας ὡς σκοπὸν τὸν ἐξάδελφόν του Μόσχον. Πλὴν οὗτος ἀπεκοιμήθη ἐκεῖ· τὸ δὲ τουρκικὸν ἀπόσπασμα, ὅπερ ἀπὸ ἡμερῶν παρηκολούθει τοὺς κλέφτας ἐκ τῶν ὀπισθεν, ἐπέπεσεν αἴφνης κατ' αὐτῶν καὶ πολλοὺς ἐφόνευσε. Διεδόθη μάλιστα ἀνὰ τὴν Δωρίδα ὅτι συνέλαβον οἱ τούρκοι ζῶντα τὸν Σταματάκη καὶ ἐκ τῆς διαδόσεως ταύτης ἐποιήθη καὶ τὸ τραγοῦδι:

Πῶς σοῦρθε πῶς σοῦ γένηκε, καυμένη Σταματάκη,
καὶ σὲ πιασάνε ζωντανὸν 'ς τὸ ἔρμο τὸ λημέρι,
τὸ Μόσκο τί τὸν ἤθελες τὸν ἔπρηνες μαζί σου;
— Τὸν εἶχα πρῶτον ξάδερφο καὶ πρωτοπαλληκᾶρι
καὶ τὸν ἀναμπιστεύηκα ' τὸ ἔρμο караули
κι' αὐτὸς ἀποκοιμήθηκε ψηλὰ 'ς τὸ караули
κ' ἡ παγανὰ μὲ πλάκωσε καὶ τούρκοι καὶ ῥωμαῖοι.

Ὁ Σταματάκης μετὰ τὴν ἀτυχῆ αὐτὴν συμπολοκῆν ἐπέστρεψεν εἰς Ἐυλογαϊδάραν διατρίψας ἐκεῖ τρεῖς μῆνας. Μετὰ ταῦτα παρεσκευάσθη καλῶς καὶ συλλέξας νέους ὀπαδοὺς ἐπορεύθη πρὸς συνάντησιν τοῦ Ἀνδρίτσου, ἀκμάζοντος τότε εἰς πολέμους καὶ θριάμβους καθ' ὅλην τὴν Λεβα-

δαίαν. Οἱ δύο ἀρχηγοὶ διῆλθον ἤδη τὴν Δωρίδα, τὴν Ἀκαρνανίαν, τὸν Βάλτον, συναντώμενοι εἰς τὴν πορείαν των καὶ μὲ ἄλλους ἀρχικλέφτας καὶ κατέληξαν ὅλοι εἰς Ὀλυμπον. Ἐκεῖ τότε ἔσπευσε καὶ συνηνώθη μετ' αὐτῶν καὶ ὁ Μιλιῶνης καὶ ὡς μνημονεῖται τὸ τραγοῦδι ἐπορεύθησαν εἰς Ταράτσαν. Λέγεται δὲ οὕτω τοποθεσία τις πλησίον τῆς Λαμίας ὅπου ἠδρευεν ὁ Κιαμίλμπεης.

Μετὰ τὴν ἀρκετὴν αὐτὴν φορολογίαν τῶν ἀγάδων τῆς Λαμίας οἱ κλέφται κατήλθον εἰς Δωρίδα πάλιν καὶ συνεπλάκησαν πρὸς πολλοὺς ἐκ Ναυπάκτου τουρκαλθανοὺς εἰς τοῦ Σουλ τοῦ Ζευγᾶρι. Τὸ μέρος τοῦτο κεῖται τρεῖς ὥρας μακρὰν τῆς Ἐυλογαϊδάρας πλησίον τοῦ Μόρνου καὶ ἦτο κτήμα τούρκου τινὸς προκρίτου Σουλ καλουμένου μὲ πύργον ὄχυρον. Οἱ κλέφται ἀφοῦ ἐπάλαισαν ἐπὶ πολὺ ἠναγκάσθησαν νὰ καταφύγωσιν εἰς τὸν πύργον. Οἱ τουρκαλθανοὶ ἐπὶ δύο ἡμερονύκτια ἔμειναν πολλὰς ἐφόδους ἐπιχειροῦντες κατὰ τοῦ πύργου καὶ πάντοτε ἀποκρουόμενοι. Οἱ κλέφται ὁμως μὴ ἔχοντες πολεμοφόδια καὶ νερόν ἠναγκάσθησαν νὰ περάσωσι ξιφῆρεις μέσα ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς καὶ διευθύνθησαν πρὸς τὴν Ναύπακτον. Ἐκεῖθεν δὲ εὐρόντες πλοῖα ἐπεραιώθησαν εἰς τὴν πελοποννησιακὴν παραλίαν.

Ἦτο ἡ ἐποχὴ τῶν θαλασσιῶν θριάμβων τοῦ Λάμπρου Κατσώνη καὶ ὁ διάσημος καταδρομεὺς προσαρξᾶς εἰς Γαίναρον ἐκάλεσε τὸν Ἀνδρίτσον εἰς ἐπικουρίαν καὶ σύμπραξιν δι' ἐθνικὸν πλεόν ἀγῶνα. Ὁ Σταματάκης ἠκολούθησε τὸν Ἀνδρίτσον εἰς τὴν διαβόητον διὰ τὰ ἀρματωλικά χρονικὰ καθόδον καὶ τὴν ἀνοδὸν αὐτοῦ. Ἐνῶ ἀκόμη εὐρίσκοντο εἰς Κερπινὴν κλέφτης Μανιάτης, ἴσως ὀπαδὸς τοῦ συγχρόνου κλέφτου Ζαχαριᾶ, ἀπήγαγεν εἰς Ἀσφάκην τὴν θυγατέρα τοῦ προὔχοντος τῆς Κερπινῆς. Ὁ προὔχων παρεπονέθη εἰς τοὺς κλέφτας ὁ δὲ Σταματάκης σπεύσας μετὰ τριῶν ὀπαδῶν, ἐκλείσεν εἰς τὸν πύργον τοῦ τὸν Μανιάτην καὶ μετὰ ἀντίστασιν πολλὴν ἠδυνήθη τέλος νὰ φονεύσῃ αὐτὸν καὶ νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν κόρην εἰς τὸν πατέρα της. Ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου προσετέθη εἰς αὐτὸν ὑπὸ τῶν παλληκαριῶν του καὶ τὸ ὄνομα Ἀσφακιανός, μὲ τὸ ὁποῖον εἶνε γνωστός ἤδη.

Ἄλλ' ὁ Σταματάκης δὲν ἠκολούθησεν εἰς τὸ ἐξῆς τὴν τύχην τοῦ Ἀνδρίτσου. Ἐπειδὴ ὁμως δὲν ἠδύνατο νὰ ζήσῃ πλέον εἰς τὴν πατρίδα του ἐνεκεν τῆς ἐχθροπαθείας τῶν τούρκων, κατέφυγε μετὰ τῶν δύο ἀδελφῶν του, τοῦ Χρῆστου Μιλιῶνη καὶ πέντε ἄλλων ὀπαδῶν εἰς Ῥωσσίαν.

*

Ἐν τῇ Μεσημβρινῇ Ῥωσσίᾳ ὑπῆρχε τότε τὸ Μπαλκλαθικὸν τάγμα, συγκροτούμενον ἐξ ἑλλήνων ὅσοι εἶχον καταφύγει μετὰ τῶν οἰκογενειῶν των ἐκεῖ, ὑπὸ τὸν Στέφανον Μαυρομιχάλην, φεύγοντες τὴν ἐκδίκησιν τῶν τούρκων μετὰ

